

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Prawo autorskie w pracy biura podróży

Piotr Gryszel

1

Prowadzący

dr hab. Piotr Gryszel, prof. UEW
Katedra Marketingu i Zarządzania Gospodarką Turystyczną

Przewodnik górski sudecki II klasy
Pilot wycieczek
Przewodnik praski
Przewodnik turystyczny po Republice Czeskiej II stopnia
(*Průvodce cestovního ruchu*)
Horský průvodce Krkonoše (czeska licencja przewodnika
górskiego na obszar Karkonoszy).
Przewodnik Karkonoskiego Parku Narodowego

Kontakt: piotr.gryszel@ue.wroc.pl, tel. 608 463 455

 <https://www.facebook.com/piotr.gryszel>

2

Źródła prawa

Krajowe:

- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jednolity: Dz. U. 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.)
- Ustawa z dnia 10 lipca 1952 r. o prawie autorskim
- Ustawa z dnia 29 marca 1926 r. o prawie autorskim

3

Problem zasady terytorialności obowiązania prawa

- Prawa własności intelektualnej w rozumieniu Konstytucji RP są prawami majątkowymi, podlegającymi ochronie (art. 64).
- Taka sama ochrona gwarantowana jest na gruncie Konwencji Rzymskiej z 4.11.1950 r. o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Protokół 1, art. 1).

4

Źródła prawa

Międzynarodowe:

1. Konwencja Berneńska z dnia 9 września 1886 r. o ochronie dzieł literackich i artystycznych (Akt Paryski z 1971 r.).
2. Konwencja o ochronie wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych, sporządzona w Rzymie dnia 26 października 1961 r.
3. Traktaty WIPO (Światowej Organizacji Własności Intelektualnej) z 1996 r. o prawie autorskim oraz o artystycznych wykonaniach i fonogramach.

5

6

Własność intelektualna

- Prawo autorskie
- Utwór
- Własność artystyczna i kulturalna
- Własność literacka
- Prawa pokrewne
- Prawo własności przemysłowej
- Patenty
- Znaki towarowe

7

Ustawa z 1926 r.

Art. 1. Przedmiotem prawa autorskiego jest od chwili ustalenia w jakiej bądź postaci (słowem żywym, pismem, drukiem, rysunkiem, barwą, bryłą, dźwiękiem, mimiką, rytmiką) każdy przejaw działalności duchowej, noszący cechę osobistej twórczości.

8

Ustawa z 1952 r.

- **Art. 26.** Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych autorskie prawa majątkowe gasną z upływem lat dwudziestu pięciu od śmierci twórcy .

9

Ustawa z 1952 r.

Art. 27. Autorskie prawa majątkowe gasną:

- 1) do utworu fotograficznego lub otrzymanego w sposób podobny do fotografii - z upływem lat dziesięciu od pierwszej publikacji,
- 2) do utworu kinematograficznego, scenograficznego i choreograficznego - z upływem lat dziesięciu od pierwszego publicznego wykonania,

10

Art. 27 ustawy z 1952 r.

- 3) do przeróbki utworów muzycznych na przyrządy mechaniczne - z upływem lat dziesięciu od dokonania przeróbki,
- 4) do serii zdjęć fotograficznych, mającej znaczenie artystyczne lub naukowe - z upływem lat dziesięciu od pierwszej publikacji.

11

Przepisy przejściowe 1994 r.

Art. 124. 1. Przepisy ustawy stosuje się do utworów:

- 1) ustalonych po raz pierwszy po jej wejściu w życie;
- 2) do których prawa autorskie według przepisów dotychczasowych nie wygasły;
- 3) do których prawa autorskie według przepisów dotychczasowych wygasły, a które według niniejszej ustawy korzystają nadal z ochrony, z wyłączeniem okresu między wygaśnięciem ochrony według ustawy dotychczasowej i wejściem w życie niniejszej ustawy

12

UTWÓR

- **Art. 1.** Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, **ustalony w jakiegokolwiek postaci**, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia
- Utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną.
- Ochrona przysługuje twórcy niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności.

13

Chronione:

- dobro niematerialne (nie nośnik),
- rezultat pracy człowieka
- oryginalny (twórczy, niepowtarzalny),
- indywidualny (noszący piętno autora),
- ustalony w dowolnej postaci (poddany percepcji zmysłów, obiektywnie istniejący w percepcji innych osób niż twórca).
- Nośnik materialny
- Stworzony przez zwierzę, siły przyrody, komputer
- Nowy
- Istniejący tylko w umyśle twórcy

14

Czy program imprezy turystycznej jest chroniony prawem autorskim?

To zależy! 😊

- 1) Nie jest i nie może być chroniony program ramowy – lista zwiedzanych obiektów, kolejność zwiedzania;
- 2) Chroniony jest sposób opisu zwiedzanych obiektów, układ treści, sposób narracji, tytuł imprezy jeżeli jest tytułem „oryginalnym”

15

Czy program imprezy turystycznej może być zastrzeżony?

Tak, jeżeli uznamy, że jest to znak towarowy.

16

Znak towarowy

- Znakiem towarowym może być każde oznaczenie, które nadaje się do odróżnienia towarów jednego przedsiębiorstwa od towarów innego przedsiębiorstwa.
- Znakiem towarowym może być w szczególności wyraz, rysunek, ornament, kompozycja kolorystyczna, forma przestrzenna, w tym forma towaru lub opakowania, a także melodia lub inny sygnał dźwiękowy znak towarowy znak usługowy.
- **10-letni okres ochronny z możliwością przedłużenia!**

17

Rodzaje znaków towarowych

- obrazowe (graficzne)
- słowne
- plastyczne (trójwymiarowe, przestrzenne)
- dźwiękowe
- kombinowane
- niekonwencjonalne

18

Łudząco podobne

19

Benchmarking w biurach podróży

20

Długość ochrony

- Wynalazek → patent **20 lat**
- Wzór użytkowy → prawo ochronne **10 lat**
- Znak towarowy → prawo **ochronne 10 lat + ...**
- Wzór przemysłowy → prawo rejestracji **25 lat**
- Oznaczenie geograficzne → prawo z rejestracji
- Topografia układu scalonego → prawo z rejestracji **10 lat**

21

Przypadek TUI Polska

22

Prawo do firmy

Art. 43² Kc [Firma]

§ 1. Przedsiębiorca działa pod firmą.

§ 2. Firmę ujawnia się we właściwym rejestrze, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

Art. 43³ Kc [Czytelność firmy]

§ 1. Firma przedsiębiorcy powinna się odróżniać dostatecznie od firm innych przedsiębiorców prowadzących działalność na tym samym rynku.

§ 2. Firma nie może wprowadzać w błąd, w szczególności co do osoby przedsiębiorcy, przedmiotu działalności przedsiębiorcy, miejsca działalności, źródeł zaopatrzenia.

23

Prawo do firmy

Art. 43⁴. Kc [Firma osoby fizycznej]

Firmą osoby fizycznej jest jej imię i nazwisko. Nie wyklucza to włączenia do firmy pseudonimu lub określeń wskazujących na przedmiot działalności przedsiębiorcy, miejsce jej prowadzenia oraz innych określeń dowolnie obranych.

24

Prawo do firmy

Art. 43⁵. Kc [Firma osoby prawnej]

- § 1. Firmą osoby prawnej jest jej nazwa.
- § 2. Firma zawiera określenie formy prawnej osoby prawnej, które może być podane w skrócie, a ponadto może wskazywać na przedmiot działalności, siedzibę tej osoby oraz inne określenia dowolnie obrane.
- § 3. Firma osoby prawnej może zawierać nazwisko lub pseudonim osoby fizycznej, jeżeli służy to ukazaniu związków tej osoby z powstaniem lub działalnością przedsiębiorcy. Umieszczenie w firmie nazwiska albo pseudonimu osoby fizycznej wymaga pisemnej zgody tej osoby, a w razie jej śmierci - zgody jej małżonka i dzieci.
- § 4. Przedsiębiorca może postugiwać się skrótem firmy. Przepis art. 43² § 2 stosuje się odpowiednio.

25

Prawo do firmy

Art. 43⁹. Kc [Zakaz zbywania]

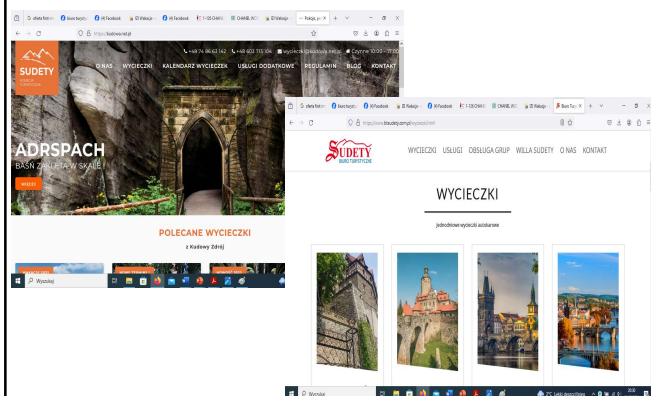
- § 1. Firma nie może być zbyta.
- § 2. Przedsiębiorca może upoważnić innego przedsiębiorcę do korzystania ze swej firmy, jeżeli nie wprowadza to w błąd.

Art. 43¹⁰. Kc [Ochrona prawa do firmy]

Przedsiębiorca, którego prawo do firmy zostało zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać usunięcia jego skutków, złożenia oświadczenia lub oświadczeń w odpowiedniej treści i formie, naprawienia na zasadach ogólnych szkody majątkowej lub wydania korzyści uzyskanej przez osobę, która dopuściła się naruszenia.

26

Prawo do firmy

27

Wracamy do prawa autorskiego

28

Brak ochrony

Art. 4. Nie stanowią przedmiotu prawa autorskiego:

- 1) akty normatywne lub ich urzędowe projekty;
- 2) urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole;
- 3) opublikowane opisy patentowe lub ochronne;
- 4) proste informacje prasowe.

29

Zakres stosowania ustawy

kryteria podmiotowe:

- których twórca lub współtwórca jest obywatelem polskim,
- których twórca jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym,

lub

30

Zakres stosowania ustawy

Kryteria przedmiotowe:

- które zostały opublikowane po raz pierwszy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo równocześnie na tym terytorium i za granicą, lub
- które zostały opublikowane po raz pierwszy w języku polskim, lub
- które są chronione na podstawie umów międzynarodowych, w zakresie, w jakim ich ochrona wynika z tych umów.

31

Prawa autorskie - zakres

- osobiste art. 16
- Autorstwo utworu
- Oznaczenie imieniem i nazwiskiem
- Prawo anonimowości
- Integralność formy i treści
- Rzetelne wykorzystanie
- I udostępnienie publicz.
- Nadzór nad sposobem korzystania z dzieła
- Majątkowe art. 17
- Korzystanie
- Rozporządzenie
- wynagrodzenie
- Droit de suite art. 19
- Zgoda na korzystanie z utworu zależnego art. 2/2

32

Utwór zależny = opracowanie

- **Art. 2. 1.** Opracowanie cudzego utworu, w szczególności tłumaczenie, przeróbka, adaptacja, jest przedmiotem prawa autorskiego bez uszczerbku dla prawa do utworu pierwotnego.
- Art. 2 ust. 4
Za opracowanie **nie** uważa się utworu, który powstał w wyniku **inspiracji** cudzym utworem.

33

Utwór zależny

- rozporządzenie i korzystanie z opracowania zależy od zezwolenia twórcy utworu pierwotnego (prawo zależne)
- Na egzemplarzach opracowania należy wymienić twórcę i tytuł utworu pierwotnego

34

Utwór anonimowy

Art. 8 ust. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych

Dopóki twórca nie ujawnił swojego autorstwa, w wykonywaniu prawa autorskiego zastępuje go producent lub wydawca, a w razie ich braku - właściwa organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.

35

Prawa majątkowe – 70 lat

Art. 36.

Z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, autorskie prawa majątkowe gasną z upływem lat **siedemdziesięciu**:

- 1) od śmierci twórcy, a do utworów współautorskich - od śmierci współtwórcy, który przeżył pozostałych;
- 2) w odniesieniu do utworu, którego twórca nie jest znany - od daty pierwszego rozpowszechnienia, chyba że pseudonim nie pozostawia wątpliwości co do tożsamości autora lub jeżeli autor ujawnił swoją tożsamość;

36

Utwór anonimowy – 70 lat

Art. 36 pkt 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych

Z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie w odniesieniu do utworu, którego twórca nie jest znany, autorskie prawa majątkowe gasną z upływem lat **siedemdziesięciu** od daty pierwszego rozpowszechnienia, chyba że pseudonim nie pozostawia wątpliwości co do tożsamości autora lub jeżeli autor ujawnił swoją tożsamość.

37

Fotografie i wizerunek

38

1926 - 1952

Art. 3. Prawo autorskie do utworów fotograficznych lub otrzymanych w podobny do fotografii sposób istnieje pod warunkiem, że zastrzeżenie wyraźnie uwidoczniło na odbitkach. Na odbitkach fotograficznych i reprodukcjach, otrzymywanych w podobny do fotografii sposób, na filmach, a także na nutach dla mechanizmu, na walcach fonograficznych i tym podobnych przyrządach, odtwarzających utwór w sposób mechaniczny, należy uwidocznić rok zdjęcia lub przeniesienia. W braku podania roku prawo autorskie do takich utworów wtedy tylko ma skutek przeciw osobom trzecim, jeżeli wiedziały, że czas trwania prawa autorskiego jeszcze nie upłynął.

39

Art. 20 ustawy z 1926 r.

Prawo autorskie do dzieł fotograficznych, lub otrzymanych w podobny do fotografii sposób gaśnie w dziesięć lat od zdjęcia fotografii; do utworów kinematograficznych — w dwadzieścia lat od sporządzenia filmu; do przeróbek utworów muzycznych na przyrządy mechaniczne — w dwadzieścia lat od dokonania przeróbki. Prawo autorskie do serji zdjęć fotograficznych, mającej znaczenie artystyczne lub naukowe, gaśnie w pięćdziesiąt lat od śmierci wydawcy.

40

Ustawa z 1952 r.

Art. 2. § 1. Utwór, wykonany sposobem fotograficznym lub do fotografii podobnym, jest przedmiotem prawa autorskiego, jeżeli na utworze uwidoczniło wyraźnie zastrzeżenie prawa autorskiego.

§ 2. Na filmach oraz odbitkach i reprodukcjach, otrzymanych sposobem fotograficznym lub do fotografii podobnym, należy uwidocznić rok wykonania utworu.

41

Prawo autorskie 1952

Art. 5. Nie stanowią przedmiotu prawa autorskiego:

- 1) akty prawodawcze i administracyjne, orzeczenia sądów i innych władz,
- 2) pisma i wzory, przeznaczone przez władze do powszechnej wiadomości,
- 3) informacje prasowe i reporterskie zdjęcia fotograficzne,

42

DYREKTYWA 2006/116/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO
I RADY
z dnia 12 grudnia 2006 r.
w sprawie czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych
praw pokrewnych

Artykuł 6

Ochrona fotografii

- Fotografie, które są oryginalne w tym sensie, że stanowią własną intelektualną twórczość autora, podlegają ochronie zgodnie z przepisami art. 1. (70 lat)
- W celu ustalenia ich kwalifikowania się do ochrony, nie są stosowane żadne inne kryteria. Państwa Członkowskie mogą przewidzieć ochronę innych fotografii

43

I ACa 1433/14 wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie
2014.12.30

Utwór to: **rezultat pracy człowieka, przejaw działalności twórczej, mający indywidualny charakter i ustalony.**

W dziedzinie fotografii z uwagi na jej zasadniczo odtwórczy charakter, za "twórczość" w rozumieniu art. 1 ust. 1 Pr. Aut. można uznać świadomy wybór momentu fotografowania, punktu widzenia, kompozycji obrazu, oświetlenia, itp., które to działania nadają fotografii indywidualne piętno.

44

Oryginalność

- Oryginalność obejmować może np. takie elementy, jak wybór oświetlenia, cieni, rodzaju obiektywu, kąta, głębi ostrości, kompozycji, manipulacji w obrębie balansu bieli/nasycenia/kontrastu i ich wpływ na końcowy efekt wizualny. Ochronie podlega także nietypowa sytuacja wykreowana przez fotografa albo też obiekty przez niego stworzone

45

Z jednej strony

- ochronie prawnej podlegają tylko te elementy pracy, które zostały samodzielnie wymyślone i/lub wykonane przez właściciela praw autorskich;
- praca musi przejawiać "przynajmniej minimalny stopień kreatywności", jednak oryginalność obejmuje nie tyle sam pomysł co formę jego przekazania, czyli nie jest ważne co się ukazuje, ale w jaki sposób.

46

Z drugiej strony

- reporterski charakter fotografii, wyróżniający się brakiem możliwości inscenizacji i planowania, nie wyklucza uznania jej za przedmiot prawa autorskiego

wyrok SA w Warszawie z dnia 8 lutego 2007 r., [I ACa 735/06](#)

47

Edycja lub zmiana cudzego zdjęcia

- Prawo do integralności utworu
- Prawo do decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności
- Naruszenie dobra osobistego

48

Prawo do udzielania zezwoleń na wykonywanie zależnego prawa autorskiego – osobiste prawo autorskie

- Fotografia dokumentacyjna nie jest utworem zależnym.
- Fotografia artystyczna dzieła sztuki jest utworem zależnym, można ją wykonać bez zgody twórcy, ale nie można z niej korzystać, gdy istnieje ochrona praw majątkowych do dzieła sztuki

49

Twórczość jako dobro osobiste

- Wśród przykładów płaszczyzn ochrony twórczości jako dobra osobistego wymienia się przede wszystkim prawo do ochrony "**dobrej sławy dzieła**" lub "**dobrego imienia dorobku twórcy**", tj. prawo do przeciwdziałania zachowaniom, które mogą naruszać dobrą **reputację (renomę) dzieła**, bądź reputację samego autora, a także prawo do ochrony przed nieuprawnionym wykorzystywaniem elementów procesu twórczego i dorobku twórcy oraz przed przywłaszczeniem ich
- Wyr. S.A. w Białymstoku I ACa 303/12

50

Art. 25a ustawy o muzeach – digitalizacja zbiorów

- Art. 25a ust. 1 ustawy o muzeach
- wizerunki muzealiów mogą być utrwalone i przechowywane na informatycznych nośnikach danych.
- Ustawowe upoważnienie muzeum do sporządzania cyfrowej fotografii muzealiów niweluje konieczność uzyskiwania zgody twórcy na sporządzenie cyfrowej fotografii przedmiotu lub dokumentu stanowiącego nośnik utworu.

51

Fotografowanie muzealiów

- Art. 25a ust. 2 ustawy o muzeach przewiduje, że muzeum pobiera opłaty za udostępnianie wizerunków muzealiów, z wykorzystaniem informatycznych nośników danych. Bezpośredni dostęp do wizerunków muzealiów drogą elektroniczną jest bezpłatny.
- Opłaty mogą być pobierane za udostępnianie fotografii muzealiów na płytach DVD, pen-drive i innych, natomiast bezpośredni dostęp drogą elektroniczną jest bezpłatny.

52

Publikacja starego zdjęcia w Internecie kiedy zgoda twórcy jest potrzebna?

Jeżeli obiekt nigdy nie był udostępniany publicznie za zgodą twórcy lub innych osób art. 78 ust. 2

- Prawo do decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności (udostępnieniu w Internecie) jest autorskim prawem osobistym.

Warunkiem możliwości skorzystania z dozwolonego użytku jest uprzednie rozpowszechnienie utworu.

53

Aktualne problemy:

- Zdjęcia 3 D
- Zdjęcia tekstów, zdjęcia książek,
- Skany – nie jest to utwór, nie jest to dzieło człowieka – jakie prawo przenieść ?
- Digital content (treści cyfrowe)

54

Wizerunek

- Osoba fizyczna nie posiada praw autorskich do swojego własnego wyglądu, wizerunku,
- Wynagrodzenie za korzystanie z wizerunku nie jest wynagrodzeniem za korzystanie z praw autorskich lub za rozporządzanie nimi. Prawa autorskie dotyczą utworu, a więc nie wizerunku danej osoby lecz jego przedstawienia w określonej formie będącej utworem w rozumieniu tego prawa.
- Wizerunek danej osoby staje się utworem, będącym przedmiotem prawa autorskiego, dopiero wówczas, gdy stanowi przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze,

55

Brak prawnej definicji wizerunku

Wizerunek to:

- dostrzegalne cechy człowieka, np. wzrost, kolor oczu, włosów;
- charakteryzacja, ubiór i sposób kontaktowania się z otoczeniem. (Wyrok SN II CK 330/03);
- głos czy charakterystyczny sposób poruszania się.

Wizerunek musi pozwalać na identyfikację określonej osoby.

56

Definicja wizerunku

- Wizerunek zawsze dotyczy człowieka.
- Nie jest istotny wiek, stan psychiczny lub obywatelstwo.
- Prawa do wizerunku nie są chronione w przypadku zwierząt czy budynków.
- Podobnie jest z osobą prawną. Stowarzyszenie czy fundacja same w sobie nie posiadają wizerunku.

57

Definicja wizerunku

Zgodnie z orzecznictwem sądowym ochronie nie podlega ani wizerunek siedziby, ani osób wchodzących w skład jej organów (Wyrok SN ICR 159/77).

58

Definicja wizerunku

Cechą wizerunku jest możliwość dochodzenia ochrony na podstawie różnych przepisów prawa:

- kodeks cywilny (o ochronie dóbr osobistych – art. 23, 24 i 448),
- ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych (art. 83 w zw. z art. 78).

59

Definicja wizerunku

Ponadto regulacje dotyczące wizerunku znajdują się w:

- RODO,
- prawie prasowym (art. 14 i 32, 33),
- kodeksie karnym (art. 202, 212-216, 267).

60

Co chronią dobra osobiste?

Dobra osobiste to wartości o charakterze niemajątkowym, które chronią wartości związane z osobowością i godnością człowieka.

Dobra osobiste są:

- niezbywalne,
- nieograniczone w czasie,
- nie przedawniają się.

61

Ochrona dóbr osobistych

- Prawo do wizerunku – ochrona monopolu osoby fizycznej, chronione prawo do wyrażenia zgody na **rozpowszechnianie wizerunku = udostępnianie publiczne**;
- Prawo do prywatności – ochrona życia prywatnego;
- Godność – sfera wewnętrzna;
- Dobre imię – sfera zewnętrzna.

62

Co chronią dobra osobiste?

Roszczeń można dochodzić wiele lat po publikacji wizerunku (zdjęcia), a nawet po śmierci osoby, która jest na nim uwidoczniła.

Ma to miejsce w dwóch przypadkach:

1. Gdy roszczenie o zadośćuczynienie zostało uznane na piśmie albo powództwo wytoczono za życia poszkodowanego.
2. Gdy publikacja wizerunku narusza dobra osobiste osób żyjących, w postaci prawa do pamięci i kultu osób zmarłych.

63

Co chroni ustawa o prawie autorskim?

- Zasadą tej ochrony jest zgoda na **rozpowszechnienie** wizerunku osoby na nim przedstawionej.
- Wolno utrzymywać wizerunek, np. robić zdjęcia, nagrywać filmy, ale nie wolno go rozpowszechniać bez zgody.
- Za rozpowszechnianie uważa się publiczne udostępnienie w dowolnej formie.

64

Co chroni ustawa o prawie autorskim?

- Zgodę można wyrazić w dowolny sposób. Na przykład poprzez kiwnięcie głową, ustnie, pisemnie, w formularzu internetowym lub mailowo.
- Dla uniknięcia niejasności zgoda powinna być możliwie najbardziej konkretna, tzn. zawierać następujące informacje: wskazanie wizerunku, który będzie rozpowszechniany, cel, kontekst, czas, miejsce.

65

Zgoda a dowód jej posiadania

- Zgoda niezawierająca tych elementów będzie mogła być ważna i skuteczna, jednak z perspektywy sporu stawia w trudniejszej sytuacji podmiot, który rozpowszechnia, bo to on będzie musiał udowodnić że miał do tego prawo.
- **Udowodnienie, że posiadało się określoną zgodę, jest obowiązkiem organizacji, która korzysta z wizerunku!**

66

Zgoda

- Zgody może udzielić każda osoba **mająca pełną zdolność do czynności prawnych**, a więc dorosły, który nie jest ubezwłasnowolniony.
- W przypadku dzieci o tym, w jaki sposób udziela się zgody, decyduje stwierdzenie, czy publikacja wizerunku należy do istotnych spraw dziecka.
- W zdecydowanej większości przypadków wystarczy zgoda jednego rodzica.

67

Uwaga!

Zgoda na rozpowszechnianie wizerunku nie jest tożsama ze zgodą na przetwarzanie danych osobowych!

68

Odwołanie zgody

- Odwołanie zgody nie wymaga określonej formy ani uzasadnienia. Jest skuteczne **od chwili dotarcia do adresata** (organizacji). Powinno jednak dotyczyć konkretnego wizerunku (Wyrok SA w Warszawie I ACa1686/13).
- Zgoda jest odwoływana na przyszłość, czyli **nie odnosi się do sytuacji**, które miały miejsce w czasie jej trwania.
- Jednak sąd może zdecydować o przyznaniu zadośćuczynienia lub nawet nakazać **zniszczyć przedmioty**, na których wizerunek jest utrwalony.

69

Odwołanie zgody

- Jeżeli wyrażono zgodę na rozpowszechnienie określonego wizerunku w określonym kontekście i zostało to zachowane,
- TO
- odwołanie zgody jest możliwe tylko **do momentu rozpowszechnienia wizerunku** (Prawo autorskie. System Prawa Prywatnego. Tom 13, red. J. Barta, s. 811).
- W przypadku umieszczenia wizerunku w kontekście, który **jest sprzeczny z zezwoleniem**, odwołanie zgody może nastąpić w każdym czasie.

70

Nie trzeba posiadać zgody

- Wyjątek pierwszy: otrzymanie opłaty za pozowanie.
- Wyjątek drugi: rozpowszechnianie wizerunku osoby **powszechnie znanej**.
- Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego (Wyrok SN I CSK 134/07) dotyczy to wszystkich osób, które wprost lub dorozumianie godzą się na podawanie do publicznej wiadomości wiedzy o swoim życiu.

71

Osoba powszechnie znana

- Powszechność dotyczy rozpoznawalności **w danym kręgu lub środowisku**, a nie powszechnej znajomości danej osoby.
- Niektóre orzeczenia wskazują, że wystarczy rozpoznawalność dla osób, z którymi dana osoba ma regularny kontakt (Wyrok SA w Krakowie I ACa1826/15).

72

Osoba powszechnie znana

- Rozpowszechnianie bez zgody jest możliwe, jeżeli wizerunek utrwalono **w związku z pełnieniem przez tę osobę funkcji publicznych**, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych.

73

Nie trzeba posiadać zgody

- Wyjątek trzeci: dotyczy sytuacji, w której wizerunek jest szczegółem większej całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.
- Wyjątek ten można stosować do imprez niepublicznych (wyrok SA w Warszawie I Aca509/04).
- Stwierdzenie, czy wizerunek jest częścią większej całości, zazwyczaj jest trudne i w razie sporu często wymaga opinii biegłego.

74

Udział w imprezie publicznej

- W wyroku z 4 lipca 2018 r. SA w Warszawie uznał, że udział w imprezie publicznej oznacza **zgody na publikację wizerunku w związku z tą imprezą** (V ACa484/17).
- To znaczy taki wizerunek nie może być wykorzystywany do innych celów np. do promocji kolejnej imprezy.

Czy wycieczka to impreza publiczna?

Czy wolno nagrywać i fotografować przewodnika i uczestników wycieczki?

75

Wizerunek a RODO

- Wizerunek jest również daną osobową, czyli informacją o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej. Oznacza to, że jego przetwarzanie (utrwalanie, publikacja, przechowywanie itp.) podlega przepisom o RODO.
- Przede wszystkim oznacza to, że do operacji na wizerunku osoby fizycznej niezbędne jest istnienie podstawy prawnej, a na przetwarzającym ciąży szereg **obowiązków informacyjnych** i z zakresu bezpieczeństwa danych.

76

Wizerunek a RODO

- Normalnie przetwarzany wizerunek **nie jest daną biometryczną** – nie jest daną szczególnie wrażliwą.
- Nawet jeśli nie istnieje obowiązek otrzymania zgody na rozpowszechnianie wizerunku, to istnieje konieczność spełnienia **obowiązku informacyjnego**, o którym mowa w art. 13 i 14 RODO (m.in. tożsamość przetwarzającego, cel i podstawa prawna przetwarzania, odbiorcy danych czy okres ich przechowywania)

77

RODO a osoba fizyczna

- Jeżeli przetwarzanie danych odbywa się w celu realizacji czynności o **charakterze domowym lub osobistym**. Osoba fizyczna nie staje się administratorem w rozumieniu RODO, jeżeli trzyma albumy z pamiątkowymi zdjęciami.

78

Wizerunek a RODO

- PYTANIE: Czy tylko zgoda może być podstawą prawną przy używaniu zdjęć osób? Czy można przyjąć jakąś inną podstawę prawną z RODO?
- ODPOWIEDŹ: Można, o ile RODO ma zastosowanie.
- PYTANIE: Jak się ma do używania wizerunku „prawo do bycia zapomnianym”?
- ODPOWIEDŹ: Nie ma wyjątków.

79

Wizerunek a RODO

- PYTANIE: Czy potrzebne jest zbieranie zgód na publikację zdjęć, na których widoczne są osoby (można je rozpoznać)? Czy dotyczy to każdej sytuacji, nawet wtedy, kiedy jest to np. zdjęcie grupowe z wycieczki lub ze szkolenia?
- ODPOWIEDŹ: Do zdjęć grupowych, co do zasady, stosuje się wyjątek od konieczności pozyskania zgody.

80

Wizerunek a RODO

- PYTANIE: Czy publikowanie zdjęć może mieć inną podstawę prawną niż zgoda? Na przykład dokumentacja działań projektowych, na które organizacja otrzymała dotację – organizacja jako postawę prawną chce wskazać uzasadniony interes administratora.
- ODPOWIEDŹ: Przy danych osobowych tak. Przy wizerunku w rozumieniu prawa autorskiego nie, chyba że zachodzi któryś z wyjątków.

81

Dziękuję za uwagę!

piotr.gryszel@ue.wroc.pl

82